

ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ У ХХ СТОЛІТТІ

УДК 274/278-76(477) «1917/1929»

Роман Сігарчук

доктор історичних наук, професор,
перший проректор Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

allmail@pnpu.edu.ua

ORCID 0000-0003-0280-6844

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙ БАПТИСТІВ ТА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Встановлення у 20-ті рр. ХХ століття радянської (більшовицької) влади на території українських земель змусило організації пізніх протестантів (євангелістів) – баптистів і євангельських християн – організаційно переформатуватися, для врахування особливостей новоствореної суспільно-політичної системи, а згодом – змін в адміністративному устрої УРСР. Баптисти першими створили автономне українське об'єднання на території республіки, оскільки цей процес вони започаткували ще в роки національної державності. Євангельські християни, стримувані всеросійським центром, це здійснили в середині 20-х рр. Діяльність самостійних організацій протестантів на території радянської України позитивно позначилася на їх місіонерській активності. Владні структури до певного часу не заважали діяльності автономних українських об'єднань. Відкриті утиски щодо протестантів розпочнуться наприкінці 20-х рр.

Ключові слова: протестантизм, баптисти, євангельські християни, більшовицька влада, Україна.

Постановка проблеми. Конфесійним об'єднанням, церквам, які існували в межах колишньої Російської імперії, традиційно доводилося рахуватися з ідеологічною, політичною кон'юнктурою. Зі становленням радянської (більшовицької) влади традиції не порушилися. Зміни у внутрішньополітичному середовищі у 20-ті рр. ХХ століття спонукали до організаційної перебудови учасників суспільного процесу, в тому числі й протестантських церков (зокрема баптистів та євангельських християн), які інституційно почали стверджуватися ще на початку ХХ століття. Тому **метою** нашого дослідження є етап пошуку, визначення власних структур двох протестантських течій баптистів і євангельських християн в перші роки існування Української соціалістичної радянської республіки, оскільки від цього багато в чому залежало їхнє майбутнє.

Після встановлення радянської влади, з утворенням СРСР, враховуючи нову політичну кон'юнктуру, баптисти та євангельські християни внесли зміни у свою організацію. У 1924 році Всеросійський союз баптистів змінив назву на Всесоюзний союз баптистів (інша назва – Союз баптистів СРСР), а в 1926 році – на Федеративний союз баптистів СРСР, який очолив Одінцов М. В. [11, с. 197-198]. До складу федерації увійшли десять раніше створених регіональних союзів, серед яких чільне місце посів український [13, с. 98]. Процес його становлення тривав майже сім років. Перший всеукраїнський з'їзд баптистів, на який прибули 123 делегати, відбувся у Києві в 1918 році. Метою зібрання було створення автономного національного союзу, оскільки баптисти діяли в Українській Державі, а відносини із всеросійським центром баптистів за умов громадянської війни були ускладнені [1, с. 30]. На з'їзді було прийнято «Проект бажаних статей віросповідного закону», який керівники форуму Правозеро Д. О. та Баліхін Ф. П. передали до

Міністерства сповідань Української Держави, щоб врахувати при укладенні закону про віросповідання [1, с. 30]. У зазначеному документі українські баптисти просили надати їхнім громадам юридичні права та права на свободу совісті, віросповідання, зібрання, місіонерську діяльність, на організацію власних товариств тощо. Щоправда подальші державницько-політичні зміни не дали змоги українським баптистам отримати бажане.

Українське об'єднання християн-баптистів утворилося на Другому всеукраїнському з'їзді, що відбувся у травні 1921 року в Єлисаветграді. Головою організації обрали Правовєрова Д. О. [14, арк. 2]. На наступному з'їзді, у вересні 1922 року, в Києві було прийнято резолюцію про входження українського союзу до всеросійського. На практиці цього не сталося, оскільки за твердженням українських керівників останній не міг «задовольнити потреби» українського братства, в тому числі, пов'язані з «особливостями законодавства Української республіки» [11, с. 200-201]. Упродовж 1923-1924 рр. з'їзди всеукраїнського рівня не проводилися, проте українські баптисти провели близько двадцяти регіональних зібрань [16, арк. 1-8(зв.)].

Вирішальним в організаційному оформленні баптистського руху в радянській Україні став Четвертий всеукраїнський з'їзд, що відбувся 1925 року в Харкові. В його роботі взяли участь більше 300 делегатів від місцевих громад баптистів і більше 30 гостей [2, с. 12]. Член правління союзу Алешко П. Г. виокремив чинники, які спричинили скликання з'їзду: значне зростання справи Божої в Україні, неузгодженість у справі благовісті й розпорошеність братства організаційно, зміни в територіально-адміністративному поділі УСРР. Під час засідання також наголошувалося, що «українське братство баптистів усвідомило важливість моменту для входження у відкриту роботу на ниві Божій» та на необхідності організації українського союзу для «розвантаження складної роботи всесоюзного братства, перебуваючи з ним у повному контакті» [3, арк. 40]. Керівники Союзу баптистів СРСР, «враховуючи особливості розвитку України, як окремої республіки, визнали доцільним створення на її території великого об'єднання» [2, с. 12].

Відповідно до статуту Всеукраїнського союзу об'єднань баптистів (ВСОБ) найвищим його органом став з'їзд. Для ведення справ обралася правління на чолі з головою Костюковим А. П. та рада (12 осіб). ВСОБ складався із 12 обласних об'єднань. Після попереднього узгодження з українським центром федеративний союз мав можливість без посередників контактувати з ними: збирати пожертвування, надсилати благовісників тощо. Територіальні об'єднання громад віруючих не мали самостійного керівного апарату, їм надавалося право скликати лише настановчі з'їзди. Список керівників союзу щопівроку подавався до Адміністративного відділу Народного комісаріату внутрішніх справ (НКВС). За рішенням останнього діяльність союзу могла бути припинена [2, с. 12; 20, арк. 11 – 11 зв.].

У жовтні 1925 року правління ВСОБ скликало в Одесі з'їзд німців-баптистів. На ньому було вирішене питання про організацію німецької секції баптистів при Всеукраїнському союзі об'єднань баптистів [17, арк. 240]. Секція німців-баптистів стала складовою частиною ВСОБ на правах автономії. Щоправда, злиття двох організацій не усунуло всіх суперечностей у відносинах між ними. Вже в лютому 1926 року вони загострилися в зв'язку з беззаперечним визнанням німцями-баптистами обов'язкової військової служби в Червоній армії [6, арк. 38-39].

П'ятий форум Всеукраїнського союзу об'єднань баптистів проходив у Харкові з 10 до 13 травня 1928 року. На ньому були присутні 390 делегатів і 86 гостей. До складу ВСОБ на той час входило близько 1000 громад [10, с. 39]. Федеративний союз баптистів представляли його голова Одінцов М. В. та член правління Іванов-Клишніков П. В. Від німців-баптистів був Пріцкау І. І. [20, арк. 12]. Зміст питань порядку денного був традиційним. Правління союзу за останні роки істотно розширилося й мало такі відділи: організаційний, благовісницький, підготовки кадрів, музично-хоровий, юридичний, видавничий, фінансовий, з домострою та ін. [9, арк. 230]. Це свідчило про зростання чисельності організації та розширення функцій її керівництва. Головою ВСОБ знову обрали Костюкова А. П., його товаришем Букреєва О. М., скарбником – Косолапова Ф. Г. До ради німців-баптистів увійшли Веліас Г. П., Ціммерман К. І., Браун Д. В., Герман Ф. Є., Пріцкау І. І. [20, арк. 21-22].

П'ятий з'їзд ВСОБ був останнім, оскільки після нього влада заборонила скликати такі зібрання. Не дозволила вона провести й дванадцять з'їздів регіональних об'єднань союзу [9, арк. 208]. У 1929 році отримали дозвіл на проведення свого чергового пленуму лише німці-баптисти, які на той час утворили самостійну всеукраїнську спілку.

Всеросійський союз євангельських християн (ВСЄХ), який виник у 1909 році, за часів свого керівника Проханова І. С. майже не змінював власну структуру, за винятком урахування зростання чисельності регіональних об'єднань. У 1926 році ВСЄХ нараховував 52 обласних і районних організацій [11, с. 206], в 1928 році – близько 70 [12, с. 152]. Кожна з них мала власну раду,

проводила щорічні конференції й була автономною у вирішенні питань внутрішньоконфесійного життя, але підпорядковувалася ВСЄХ у головних стратегічних напрямках діяльності.

На початку 20-х рр. на території радянської України діяли два регіональні об'єднання ВСЄХ: Західноукраїнське відділення з центром у Києві (голова – Сударев С. І.) [8, арк. 8] та Південнозахідне з центром в Одесі (голова – Моторін І. І., а з 1925 року – Сердюк А. Г.) [18, арк. 17]. У 1925 році з метою усунення існуючих труднощів у керівництві місцевими громадами було організовано ще два українські регіональні об'єднання євангельських християн: Подільське з центром у Вінниці (голова – Шаповал К. Я.) [15, арк. 34 – 35] і Волинське із центром у Житомирі (голова – Булгаков Є. І., за іншими даними – Крижанівський В. І.) [8, арк. 8; 24, арк. 17 зв.]. У 20-ті рр. за кількістю громад євангельські християни випереджають баптистів. Наприклад, у Харківському повіті в 1921 році їм належало 13 громад, а баптистам лише 4 [7, арк. 26].

Будова громад євангельських християн була схожою на баптистську. Вони склалися, як правило, з 50 і більше віруючих. Меншу кількість членів вважали за групу. Максимальна чисельність віруючих у громадах була різною. Наприклад, у с. Стара Петрівка Запорізької округи до громади входило 247 осіб [4, арк. 88], в с. Токарі Лебединської округи – 300 [23, арк. 124]. Навіть у другій половині 20-х рр., коли темпи зростання чисельності євангельських християн та баптистів знизилися, середня наповнюваність громад залишалася високою. Так, у 1927 році в Павлоградській округі це – 72 віруючих [21, арк. 8]. Значна, як для євангелістів, кількість віруючих у громадах євангельських християн і баптистів пояснювалася їхньою популярністю серед населення та особливостями будови їхніх організацій. У більшості випадків до однієї громади входили віруючі з декількох навколишніх населених пунктів, а центр її знаходився в одному, як правило, великому, селі чи місті, й організація мала назву останніх. Так, Зінов'євське обласне об'єднання баптистів об'єднувало віруючих із 215 населених пунктів, організованих у 40 громад [20, арк. 66], тобто в середньому до кожної з них входили представники від п'яти селищ і містечок. У деяких регіонах, з особливою активністю протестантських віруючих, в одному селищі діяли водночас кілька організацій. Наприклад, при Гуляевській сільраді (на Одещині) в 1925 році функціонували дві громади баптистів чисельністю 112 і 155 осіб [5, арк. 12].

Значна активність євангельських християн (протягом 1924-1925 рр. за неповними даними вони провели на сім регіональних з'їздів більше, ніж баптисти) – один із чинників, який засвідчив про потужний рух даної конфесії в радянській Україні [16, арк. 1 – 8 зв.]. Ленінградське керівництво ВСЄХ уже не могло оперативного реагувати на ті процеси, які відбувалися на місцях. Життя вимагало створення всеукраїнського центру, який координував би діяльність місцевих організацій євангельських християн. Крім того, після проведення в 1925 році адміністративно-територіальної реформи керівництво ВСЄХ намагалося «підігнати» під новий територіальний поділ структуру регіональних об'єднань євангельських християн. У зв'язку із заміною губерній округами в центрах кожної адміністративно-територіальної одиниці були створені ради євангельських християн для «представництва перед властями й задля полегшення зносин з ними з усіх питань... євангельського руху в даному регіоні» [18, арк. 7].

Утім, перехід на новий поділ не зняв усіх питань щодо статусу євангельських християн у радянській дійсності. У деяких регіонах влада відмовлялася визнавати законною діяльність окружних об'єднань, мотивуючи це тим, що в Україні відсутній «єдиний координаційний центр та єдиний статут євангельських християн» [18, арк. 15]. Отже, зовнішні обставини прискорили організацію всеукраїнського об'єднання. У вересні 1925 року була створена ініціативна група на чолі з Жидковим Я. І. для скликання першого Всеукраїнського з'їзду євангельських християн [17, арк. 453].

Довгоочікуваний форум відбувся 27-29 травня 1926 року в Харкові. Голоували на ньому Жидков Я. І., а також його товариші Биков В. І. та Єгоров В. Є. Головним питанням порядку денного була організація всеукраїнського союзу. Керівництво з'їзду, аргументуючи необхідність його створення, наголосило на тому, що «центральна влада в Україні не тільки йшла назустріч цьому, але навіть сама вказувала на необхідність такого об'єднання» [18, арк. 52]. На нашу думку, причини вияву такої «турботи» влади цілком зрозумілі, адже діяльність централізованого об'єднання було легше контролювати.

Нове республіканське утворення дістало назву Всеукраїнський союз євангельських християн (ВУСЄХ). Його головою обрали Єгорова В. Є., а товаришами – Сударева С. І. й Тарасюка І. Н. До складу ради ВУСЄХ увійшли 24 особи. Указувалося про те, що новостворений союз вважав себе частиною ВСЄХ [18, арк. 53 зв.].

У статуті ВУСЄХ, затвердженому українським урядом у червні 1926 року, зазначалося, що мета союзу – сприяти покращенню діяльності громад євангельських християн, зокрема в такому

напрямку, як правильне поширення Євангельської істини. Загальні з'їзди всеукраїнської організації повинні були скликатися щорічно. Важливою функцією ради ВУСЄХ залишався нагляд за своєчасною сплатою податків і виконанням військової повинності членами об'єднання тощо [19, арк. 172].

ВУСЄХ складався з восьми обласних відділень (згодом – обласних союзів): Київського (включав 12 округ), Харківського (5 округ), Південнозахідного або Одеського (5 округ і Молдавську Автономну соціалістичну радянську республіку), Катеринославського (5 округ), Подільського (4 округи), Донецького (5 округ), Волинського (3 округи), Мелітопольського (1 округа) [18, арк. 53 зв.]. Центр союзу знаходився в Києві, а згодом його перенесли до тогочасної столиці республіки – Харкова. Кожне обласне об'єднання мало власну раду й було автономним щодо інших. Спірні питання, які з'являлися в громадах, розглядалися на братських зібраннях, а ті, що виникали між організаціями – спеціально створеними комісіями [19, арк. 172]. Створення всеукраїнського об'єднання позитивно вплинуло на діяльність євангельських християн. Кризові явища, помітні на початку 20-х рр. у житті їхніх громад, після 1926 року здебільшого втрачають свою актуальність.

Разом із тим упродовж усього часу існування всеукраїнського об'єднання не припинялися суперечки між його лідерами про подальший напрямок розвитку організації. Частина керівництва на чолі з Єгоровим В. Є. виступила за розширення автономії союзу, інша, на чолі з Моторіним І. І., обстоюючи проросійські позиції, – наполягала на розширенні повноважень ради ВСЄХ в радянській Україні. На нашу думку, лєнінградському керівництву євангельських християн не імпонував факт виникнення автономного українського об'єднання, воно змирилося з цим лише під тиском обставин. Позиція ради ВСЄХ істотно вплинула на рішення січневого 1928 року пленуму ВУСЄХ, згідно з яким його центр було перенесено з Києва до Харкова, а також обрано новий склад президії ради. Її головою замість Єгорова В. Є. став Моторін І. І. Причину перевиборів правління пленуму пояснило так: «Діюча частина попереднього складу президії ради, незважаючи на ресстрацію статуту й центра Союзу в Харкові, все ще продовжувала залишатися у Києві, чим не виконала відповідної постанови НКВС УСРР... Пленум пропонує новому керівництву Союзу бути уважнішим і точнішим у виконанні постанов органів радянської влади» [19, арк. 12-13].

У липні 1928 року український уряд заборонив проводити черговий з'їзд ВУСЄХ. Дозвіл було надано лише на скликання розширеного пленуму й тільки за умови включення до порядку денного питання про виконання євангельськими християнами військової повинності [19, арк. 85]. Структура союзу на той час не змінилася [22, арк. 52].

Створені протестантські союзи, маючи спочатку свої особливості, згодом почали все більше нагадувати за будовою радянські організації. Це простежувалося навіть у порядках денних і регламентах роботи з'їздів протестантів, які були дуже схожими на радянські чи партійні зібрання. Недаремно частина релігійних лідерів вбачала в цьому загрозу оцивільнення організацій. Так, зокрема, Моторін І. І. запропонував дещо змінити статут організації: відмовитися від проведення регулярних ділових з'їздів, як це вже практикувалося за кордоном, скликати їх лише раз на три роки, натомість проводити духовні з'їзди та біблійні розмови. Такі ідеї виникали й у лідерів інших протестантських конфесій. Задумане не вдалося впровадити, оскільки згодом влада заборонила проведення будь-яких з'їздів релігійних організацій.

Зауважимо на тому, що радянські урядові структури визнавали значні досягнення конфесій протестантів у релігійній сфері України. Прочитуємо витяг із таємної записки голови НКВС УСРР, адресованої ЦК КП(б)У (1928 року): «За останній рік спостерігається значне поживлення діяльності релігійних організацій усіх існуючих течій і груп... Потрібно констатувати факт значних досягнень релігійних об'єднань у напрямку зміцнення та організаційного оформлення всіх легалізованих релігійних церков та сектантських об'єднань, що мають зараз добре й чітко працюючі центральні та місцеві апарати» [25].

Висновки. Отже, запровадження нового релігійного законодавства, яке зрівняло протестантів у правах з іншими віруючими, дало їм можливість проводити широку легальну роботу, яка спонукала до їхнього інституційного переоформлення. У 20-ті рр. завершився процес формування автономної церковної організації протестантів України. Баптисти відзначилися такими діями ще в добу тимчасової української державності, а євангельські християни – лише в середині 20-х рр., коли внутрішньополітичні зміни в СРСР спонукали до цього. Деяка «заслуга» в створенні національних об'єднань належала й урядовим структурам, які, на певному етапі, не тільки не заважали, але навіть сприяли цьому. Причини такого «підкування» влади, на нашу думку, були очевидними: об'єднаними, чітко організованими й (найголовніше) легально існуючими релігійними організаціями легше було управляти. Згодом, після постанови ВЦВК та РНК РСФРР «Про релігійні об'єднання» (1929 року) майже всі види діяльності протестантських організацій були заборонені.

Джерела та література:

1. *Всеукраїнський съезд баптистов*. (1918): запись заседания Первого Всеукраїнського съезда баптистов, состоявшегося в г. Киева с 1 по 8 октября 1918 г. Киев.
2. *Всеукраїнський съезд баптистов*. (1925): запись заседаний Четвертого Всеукраїнського съезда баптистов, состоявшегося в г. Харькове с 12 по 17 мая 1925 г. Харьков.
3. *Державний архів Запорізької області (далі – ДАЗО)*, ф. 316, оп. 3, спр. 20.
4. *ДАЗО*, ф. 316, оп. 3, спр. 33.
5. *Державний архів Одеської області (далі – ДАОО)*, ф. 7, оп. 1, спр. 349.
6. *ДАОО*, ф. 7, оп. 1, спр. 915.
7. *Державний архів Харківської області (далі – ДАХО)*, ф. 92, оп. 1, спр. 328.
8. *ДАХО*, ф. 845, оп. 2, спр. 411.
9. *ДАХО*, ф. 845, оп. 2, спр. 937.
10. Ігнатуша, А. (1999). «Йти і проповідувати Євангеліє». *Людина і світ*, листопад-грудень, 38-44.
11. *История евангельских христиан-баптистов в СССР*. (1989). Москва: Издание Всесоюзного совета евангельских христиан-баптистов.
12. Проханов, И. С. (1992). *В котле России*. Чикаго: Изд-во Всемирного Союза Евангельских Христиан.
13. Савинский, С. Н. (1995). *История русско-украинского баптизма*. Одесса: Богомыслие.
14. *Центральний державний архів вищих органів влади України (далі – ЦДАВО України)*, ф. 1, оп. 2, спр. 572.
15. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 2, спр. 200.
16. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 2, спр. 201.
17. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 2, спр. 951.
18. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 2, спр. 2180.
19. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 3, спр. 263.
20. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 3, спр. 264.
21. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 3, спр. 336.
22. *ЦДАВО України*, ф. 5, оп. 3, спр. 1067.
23. *Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України)*, ф. 1, оп. 20, спр. 1222.
24. *ЦДАГО України*, ф. 1, оп. 20, спр. 2007.
25. *ЦДАГО України*, спр. 50163.

References

1. *Vseukrainskii sezd baptistov [The All-Ukrainian Baptist Congress]*. (1918): zapis zasedaniia Pervogo Vseukrainskogo sezda baptistov, sostoiavshegosia v g. Kiev s 1 po 8 oktiabria 1918 g. Kiev [in Russian].
2. *Vseukrainskii sezd baptistov [The All-Ukrainian Baptist Congress]*. (1925): zapis zasedanii Chetvertogo Vseukrainskogo sezda baptistov, sostoiavshegosia v g. Kharkove s 12 po 17 maia 1925 g. Harkov [in Russian].
3. *Derzhavniy arhiv Zaporizkoi oblasti [State Archives of Zaporizhia region] (dali – DAZO)*, f. 316, in. 3, file 20 [in Ukrainian].
4. *DAZO*, f. 316, in. 3, file 33 [in Ukrainian].
5. *Derzhavniy arhiv Odeskoi oblasti [State Archives of Odessa region] (dali – DАОО)*, f. 7, in. 1, file 349 [in Ukrainian].
6. *DAOO*, f. 7, in. 1, file 915 [in Ukrainian].
7. *Derzhavniy arhiv Harkovskoi oblasti [State Archives of Kharkiv Region] (dali – DAHO)*, f. 92, in. 1, file 328 [in Ukrainian].
8. *DAHO*, f. 845, in. 2, file 411 [in Ukrainian].
9. *DAHO*, f. 845, in. 2, file 937 [in Ukrainian].
10. Ignatusha, A. (1999). "Yty I propoviduvaty Yevangeliye" ["Go and preach the gospel"]. *Lyudina I svit [Human and world]*, listopad – gruden, 38-44 [in Ukrainian].
11. *Istoriya yevangelskih hristian-baptistov v SSSR [The history of evangelical Christians-Baptists in the USSR.]*. (1989). Moskva: Izdaniye Vsesoyuznogo soveta yevangelskih hristian-baptistov [in Russian].
12. Prohanov, I. S. (1992). *V kotle Rossii [In the boiler of Russia]*. Chikago: Izd-vo Vsemirnogo Soiuza Yevangelskih Hristian [in Russian].
13. Savinskii, S. N. (1995). *Istoria russko-ukrainskogo baptizma [History of Russian-Ukrainian Baptism]*. Odessa: Bogomyслие [in Russian].
14. *Tsentrالنui derzhavniy arhiv vushchuh organiv vladu Ukrainu [Central State Archive of the highest authorities of Ukraine] (dali-TsDAVO Ukrainu)*, f. 1, in. 2, file 572 [in Ukrainian].

15. *TsDAVO Ukrainu*, f.5, in. 2, file 200 [in Ukrainian].
16. *TsDAVO Ukrainu*, f.5, in. 2, file 201 [in Ukrainian].
17. *TsDAVO Ukrainu*, f.5, in. 2, file 951 [in Ukrainian].
18. *TsDAVO Ukrainu*, f.5, in. 2, file 2180 [in Ukrainian].
19. *TsDAVO Ukrainu*, f.5, in. 3, file 263 [in Ukrainian].
20. *TsDAVO Ukrainu*, f. 5, in. 3, file 264 [in Ukrainian].
21. *TsDAVO Ukrainu*, f. 5, in. 3, file 336 [in Ukrainian].
22. *TsDAVO Ukrainu*, f. 5, in. 3, file 1067 [in Ukrainian].
23. *Tsentrالنui derzhavniy arhiv gromadckuh obiednan Ukrainu [Central State Archive of Public Associations of Ukraine]* (dali – *TsDAGO Ukrainu*), f. 1, in. 20, file 1222 [in Ukrainian].
24. *TsDAGO Ukrainu*, f. 1, in. 20, file 2007 [in Ukrainian].
25. *TsDAGO Ukrainu*, file 50163 [in Ukrainian].

Roman Sitarchuk

FORMATION OF BAPTIST AND EVANGELICAL CHRISTIAN ORGANIZATIONS IN SOVIET UKRAINE

In the 1920s, the Soviet (Bolshevik) power dominated in the territory of Ukraine, and this fact forced the late Protestants (Evangelicals) – Baptists and Evangelical Christians to reformat organizationally considering the peculiarities of the newly-formed social and political system, and subsequently, it led to changes in the administrative structure of the Ukrainian Soviet Socialist Republic. Baptists were the first who established an autonomous Ukrainian entity on the territory of the republic since they had already started this process in the years of national statehood. Evangelical Christians completed this process in the mid-1920s as they were restrained by the Russian Empire. The activities of independent Protestant organizations in the territory of Soviet Ukraine had a positive impact on their missionary activity. For a while, the authorities did not interfere with the activities of autonomous Ukrainian associations. Protestants would start enduring open harassment only in the late 1920 s.

Key words: protestantism, Baptists, Evangelical christians, Bolshevik power, Ukraine